

Edom's Enigma

פרשת וישלח תשע"ה

GENESIS

PARASHAS VAYISHLACH

36 / 31-43

³¹ Now these are the kings who reigned in the land of Edom before a king reigned over the Children of Israel: ³² Bela, son of Beor, reigned in Edom, and the name of his city was Dinhabah. ³³ And Bela died, and Jobab son of Zerah, from Bozrah, reigned after him. ³⁴ And Jobab died and Husham, of the land of the Temanites, reigned after him. ³⁵ And Husham died, and Hadad son of Bedad, who defeated the Midianites in the field of Moab, reigned after him, and the name of his city was Avith. ³⁶ And Hadad died, and Samlah of Masrekah reigned after him. ³⁷ And Samlah died, and Saul of Rehoboth nahar reigned after him. ³⁸ And Saul died, and Baal-hanan, son of Achbor, reigned after him. ³⁹ Baal-hanan, son of Achbor, died, and Hadar reigned after him; the name of his city was Pau, and his wife's name was Mehetabel, daughter of Matred, daughter of Me-zahab.

⁴⁰ Now these are the names of the chiefs of Esau, by their families, by their regions, by their names: the chief of Timna; the chief of Alvah; the chief of Jetheth; ⁴¹ the chief of Oholibamah; the chief of Elah; the chief of Pinon; ⁴² the chief of Kenaz; the chief of Teman; the chief of Mibzar; ⁴³ the chief of Magdiel and the chief of Iram; these are the chiefs of Edom by their settlements, in the land of their possession — he is Esau, father of Edom.

31. The Edomite kings. The Torah lists eight Edomite kings who reigned before the first Jewish king. *Ibn Ezra* cites two interpretations of the period under discussion: a) The eight Edomite kings reigned up to the time of Moses, who, as the savior and leader of Israel, had the status of a king. b) The passage is prophetic, giving the names of eight Edomite kings who were destined to reign in future years, prior to Saul, the first Jewish king.

Rashi cites this verse as an example of the prophecy given to Rebecca that the might shall pass from one of them to the other (25:23), meaning that the two brothers would not both be great simultaneously. Thus, when Esau had kings, Israel had none, and when Israel rose up, Esau declined, and his kings were defeated by Israel. Conversely, for the last two thousand years Esau's offspring, in their various manifestations, have held sway and the Jewish people have been exiled from their land and former glory. In time to come, however — may it be speedily in our days — the prophetic assurance (*Obadiah* 1:21) will be fulfilled: Saviors will ascend to Mount Zion to render judgment upon [those who trace their greatness to] the mountain of Esau, and the kingdom will be *HASHEM'S*.

השנה

מישה

ספר בראשית

אדר"ה

4

5 שנה שיצאתנו

70 □ RABBI FRAND ON THE PARASHAH 2

י"א"ה שמות אלופי עשו למשפחתם למקמתם בשמתם" [17-10]

מיסודות התורה הידועים ומפורסמים אצל כל יהודי, שכל התורה שבידינו נתונה היא לנו מסיני ע"י משה רבינו עליו השלום, ואין בתורה שום מילה מיותרת או אות או קצו של י"ד שלא לצורך.

על הנאמר בפסוק "הנפש אשר תעשה ביד רמה וגו', את ה' הוא מגדף ונכרתה הנפש ההיא מקרב עמה" (במדבר טו-ל), דרשו חז"ל (סנהדרין צט ע"ב), זה מנשה בן חזקיה שהיה יושב ודורש בהגדות של דופי, אמר, וכי לא היה לו למשה לכתוב אלא יאחות לוטן תמנע, וחמנע היחה פילגש לאליפז, ע"כ.

והאמת שכבר אמרו חז"ל (עירובין כא ע"א), שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ של מורה תלי תלים של הלכות, הן בפשטותן של הדברים, ויותר ע"פ רמז דרש וסוד, וכל אות ואות

היא מעיין ולא פסיק, שאפשר לדלות ממנו עד שאין סוף ותכלית.

* וכן כותב האור החיים הק' (פרשת נשא) דו"ל: יש לך לדעת כי סדר תורתנו הקדושה ותיבותיה ואותיותיה ספורות מזוקקות, תצובות ממחצב קרוש ונורא נפלאים המה למיני בהם, ויותר פליאות נעלמות מעין כל, עכ"ל.

דברים אלו ידועים ומפורסמים אצל כל אחד משלומי אמוני ישראל.

הדברים אמורים על כל התורה כולה, ובמיוחד על סוף פרשתנו, כשהתורה מונה את אלופי עשו ומלכי אדום, וזרוע שבפרשה זו רמוזים סודות עמוקים, אשרי העומד על עומקם של דברים, להודיעך הודה והדרה של תורה, שאפילו ענין שנראה לכאורה מיותר ובכלתי חשוב, בו הונחו סודות הבריא, וכך כל חלקי התורה. וכבר ביקש דוד המלך ע"ה - "גל עיני והביטה נפלאות מתורתך" (תהילים קט"ח).

* אמנם מה שלא כ"כ ידוע, שהדברים אמורים באותה מידה גם לגבי רבי חז"ל מפי השי"ת מסיני, וכמו שכתב הצדיק הקדוש רבי זונדל מסלנט זצ"ל, "ושמעתי מפי קרש אדמו"ר רשכבה"ג מוה"ר ז"ל, "אם יכונטל ח"ו דבר אחד מן הגמרא צריך ליחת כל העולם".

• וזה לשון החזו"א: "משרשי האמונה, שכל הנאמר בגמ' בין במשנה בין בגמרא, בין בהלכה בין באגדה, הם הם הדברים שנתגלו לנו על ידי כח נבואי שהוא כח נשיקה של השכל הנאצל עם השכל המורכב בגוף".

WHEN WE READ THE PARASHAH EACH WEEK, there are usually some *pesukim* and *Rashis* that "speak to us." Some *pesukim* just seem to carry a message for our times and correlate directly to current events. Then there are *pesukim* that we rush through, because they

seem to contain simple historical facts that have no bearing on our lives.

The truth is that no *pasuk*, as irrelevant as it may seem to us, is actually irrelevant. The Torah is timeless, and if we dig deep enough we will find that each *pasuk* carries a message for every generation. A case in point is found in the last few *pesukim* in this week's *parashah*. The Torah gives us a detailed list of all the chiefs of Esau's descendants, and concludes with the almost-cryptic ending, "These are the chiefs of Edom by their settlements, in the land of their possession — he is Esau, father of Edom."

When we read these *pesukim* we should be bothered by several questions. First of all, why do we have to know the names of all the Edomite Chiefs? Does this have any bearing on our lives? Second, what is the Torah trying to teach us with the words, "by their settlements, in the land of their possession"? Where else would they live if not in the land that they possess?

5 כסאן

אך באמת גדול וחשוב מאד השכר הזה שנכתב איזה דבר טוב בתוה"ק, כי עלינו לדעת שהאור והתפארת במה שנזכר בתורה איזה מעשה טוב אינו דומה חלילה למה שאנשים בדורנו מתפארים כשנזכר שםם בעתון יומי שקוראים אותו כחצי שעה ומיד הנהו מזלזל באשפות, כי כל מה שנזכר בתורה מאבותינו הק' אינו בלבד הסיפור ממה שקרה בדורם, אלא הרי מעשה זה שפעלו עשה רושם כבריאה ונהבלטה באורות התורה משרשה ועד סופה. ואפי' בשורש התורה שביד הקב"ה כביכול שזה שעשועיו ג"כ נתוסף איזה אור ע"י מעשה טוב שעשה, ואור זה נמצא תמיד, שהתורה קיימת לעולם ונשמת האדם שהיא ג"כ לעולם נהנה מזה שמעשיו נזכרים ונעשים חלק התורה לנצח.

אבל באמת לא מה שנמצא אצלנו, חלושי הראות, לדבר חשוב תמצא אותו התורה לדבר חשוב. התורה הק' היא תורה הבריאה, וכשם שבריאת העולם בהתחדשותה נתבלטה באותיות התורה ובספרי הדברים הנהם - כמו"כ כל הדברים שארעו אח"כ שיש להם ערך בהתפתחות הבריאה ובהובלתה לתכליתה הנצחית נמצאים הם את הדם בתורת החיים הזאת. ולכן אם זכה האדם שאיזה מאורע שאירע אתו נרשמה בכתבי הקדש אין זה אלא מפני שהוא דבר שממנו נבנה העולם, וזה לא בעשה תמיד ע"י דברים מפורסמים וגדולי הרושם. יש אשר ימלוד איש כמרע"ה על בני כוש ויפעול גדולות ונצורות ובכ"ז לא נשתת ממנו העולם ואין לזה ערך הסטורי כפי ההבנתה האמיתית של תורתנו הק'. ויש אשר יעשה אדם מעשה קל והרי נכתב זה בתכנית הבריאה - תורתנו הק' - כי ערך הסטורי יש לזה.

קמב 6 ה' צ' ר' פ' וישלח

לעבדך באמת וישלח

אך זו טעות גמורה. כבר לימדונו רבותנו (מדדש תהילים, רבי חיים ויטאל בהקדמתו לשער הקדמות) שהתורה שאנו לומדים בעוה"ז היא כהבל לעומת תורתו של משיח והתורה שנלמד בעולם הבא. ואעפ"י שלא תהיה תורה חדשה - אולם ההשגות שאנו משיגים בתוה"ק בעוה"ז, תהיינה כאין וכאפס לעומת ההשגות שנשיג בלימוד התורה לעתיד לבא.

ואם תאמר, אם כן מה התועלת שבלימוד התורה הקד' בעוה"ז, אם ממילא אין לנו האפשרות להשיג את החכמה הטמונה בה?

* כבר לימדונו רבותנו, שמה שהאדם לומד בעולם הזה, הקב"ה מוסיף ומלמדו בעולם הבא, אך מה שהאדם לא למד בעוה"ז, אין על מה להוסיף וללמדו בעוה"ב, לפיכך ככל שהאדם ילמד בעוה"ז כך ישיג יותר בעולם הבא. כאמור, גם החלקים המובנים שבתורה - שאנו לומדים מהם מוסר השכל, הבנתנו בהם היא כאין וכאפס לעומת ההבנה אותה אפשר להשיג בעולם

הבא. ואמנם גם פשוטות התורה היא קודש קדשים, אכן, בכל דבר בתורה מסתתרים סודות נפלאים, סודות עליונים, שהרי מלבד העולם שבו אנו נמצאים, ישנם 'עולמות עליונים', והתורה, אמנם מדברת על העולם שלנו, אולם היא רומזת על העולמות העליונים. א"כ כשנגשים ללמוד, על הלימוד להיות מתוך יראת הכבוד, לדעת שבכל דבר ודבר, הגם שהוא אינו מובן מ"מ ממונים בו סודות עליונים ונפלאים.

8

דיסקין

וישלח

מהרי"ל

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגו'. וימלוד באדום בלע בן בעור, ושם עירו דנהבה, וימת בלע וימלוד תחתיו יובב בן זרח מבצרה, (וכן כל המלכים דחשיב שם הזכיר שם עירם), עד וימת שאול וימלוד תחתיו בעל חנו בן עכבור, והרגישו המפרשים, דלמה לא הזכיר גם שם עירו כמו ביתר המלכים, ועיין ברמב"ן מה שכתב בזה. ויש לומר דיש מחלוקת הפוסקים לענין גיטין, אם נודע שם הבעל בשם אביו לבד, או שמו ושם עירו, דיש אוסרין ויש מתירין, וכתבו האחרונים דהדעת נוטה כהמתירין ע"פ הכלל הנה, דאם שם אביו הוא מפורסם יותר מעירו, כשר בשמו ושם אביו, וההיפוך בהיפוך, ואם כל חד וחד בפ"ע אינו מפורסם, אינו כשר אלא בכתב שניהם יחד. וזה הדבר רמז לנו משה רבינו ע"ה פה, דהנה כד דייקנין בפ' זו, נראה דפעם הזכיר המלך ושם אביו, ופעם המלך ושם עירו, ופעם המלך

עם שם אביו ושם עירו יחד, הלא דבר הוא, אך משה רבינו אשמעינן אגב אורחא הלכתא גבירתא, דצריך לכתוב השם היותר מפורסם, לכן כתב בכל אחד מהמלכים האלו, ע"פ היותר מפורסם בדור ההוא, אם בשניהם יחד.

אם בכ"א מהם, וזה בעל חנו בן עכבור היה ידוע ומפורסם בשם אביו לבד, לכן לא הזכיר שם עירו, וליכא מידי דלא רמיזא באורייתא. (בשם הגאון האמתי מו"ה בנימין דיסקין ז"ל אבי"ד דהוראדנא, אביו של רבינו).

וימת בעל חנו בן עכבור וימלך תחתיו הדר ושם עירו פנו ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב (לו, לוט).

הנה ביחס לרוב פסוקי התורה חשים אנו שיש לנו איזו השגה בהם, למרות שידועים אנו את קוצר שכלנו והשגתנו. לעומת זאת, פסוק זה נמנה עם אותם פסוקים (כדוגמת הפרשה המפרטת את שמות אלופי עשיו) שגם אנו חשים שאין לנו שום השגה בהם, וכ"ש שאין אנו מבינים את הסיבה לכתובתם בתורה הקד'.

דברים מופלאים מצאנו בזהר הק' (זהר חדש, בראשית ו) בעניין זה.

* וז"ל (בתרגום מארמית): "ואם תאמר שאין סתרים בתורה, תדע לך שעל כל דבר ודבר יש תילי תילים של סודות והלכות ופירושים, שנא' 'קווצתיו

לתלים', על כל קוץ וקוץ תילי תילים. כי הא דר' יוחנן בן זכאי הוה אמר על האי פסוקא "ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב", שלש מאות הלכות פסוקות ולא רצה לגלות אותם אלא לר' אלעזר בן ערך ולר' אלעזר בן הורקנוס תלמידיו, שהיו עוסקים במעשה מרכבה".

זכא היה אומר שלוש מאות הלכות פסוקות בסוד החכמה העליונה, ולא גילה אותם אלא לר' אלעזר תלמידו שהיה עמו. כדי לדעת שכמה סודות עליונים הם בכל מעשה ומעשה שכתוב בתורה, ובכל דיבור ודיבור יש חכמה ותורת אמת. ואפילו אותיות התורה עצמן מצטרפים לשמות הפועלים נוראות בעולם, ולכן כל דברי התורה הם דברים קדושים להראות מהם נפלאות, כמה שנאמר 'אל עיני ואביטה נפלאות מתורתך'."

והנה, אם באותם פסוקים שאין להם מובן על פי דרכי הפשט, ברור לכולם שהם מכילים סודות כמוסים אשר נשגבים מבינתנו, הנה ביחס לחלקים המובנים שבתורה, יש אולי מקום לחשוב שיש בידנו האפשרות להשיגם בשלמות.

פרשת מלכי אדום היא שורש כל העיקרים

על דברי הוזהר האלו כתב הרמח"ל (אדיר במרום עמ' פז) "ותראה היאך הקב"ה סידר דברי תורתנו הקדושה, כי דבר כזה שהוא שורש כל העיקרים, כי עומק הכוונה במלכי אדום שנאמר בהם וימלוך, וימת וימלוך, הוא כריאת שרשי הרע והאפשרות לבחור ברע, "כִּלְעָ אוֹתָהּ בַּפֶּרֶשָׁה אַחַת קִטְנָה, שְׁשׁוּם אֶחָד לֹא יִשְׁגִיחַ עֲלֶיהָ, וְהוּא בְּאֵמַת מַה שְׁדוּד אוֹמֵר יָמָה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר צִפְנָת [טַמְנַת] לְיִרְאִיךָ" (תהילים לא, כ).

"ונבחין בזה שני דברים: א' - מה שהקב"ה הפתיר כך סודותיו בדרך שלא יראה אותם אלא מי שזוכה". כי גם זוהי אחת מדרכי ההסתה, שתפץ הקב"ה להסתיר דברים חשובים בפרשיות שנראות פשוטות וטפלות, שלא עולה על דעת בני אדם שבהם טמונים אוצרות כאלה.

"ו-ב', גדלות התורה. שאפילו פרשה שנראה שאינה אלא סיפור קטן ובלתי עיקרי, הוא כולל כל כך עיקרים גדולים. ובאמת הוא סוד "מי האמין לשמועיתנו" (ישעיה נג, א), שקשה להאמין שבפרשיות פשוטות כאלו, נרמזו סודות גדולים ביסודות ההנהגה של השי"ת, והסיבה שהקב"ה הסתיר וכיסה את הסודות היא "שבעוד שהספרא אחראי יש לה שליטה

ובח, צריך שהקדושה לא תראה יופיה מפניה, אלא תסתיר עצמה, ואורותיה הנדולדים יראו כחשוכים כְּכֹלֵם". כלומר, בזמן הגלות אורות התורה טמונים ומכוסים, כעין מה שאמרו חז"ל (חגיגה יב). "אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שנסתכל הקב"ה בדרך המכול ובודור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלין עמד וגנוז מהם... ולמי גנוז לצדיקים לעתיד לבא", מכיון שיש חשש שהרשעים ישתמשו באור הזה לרעה לכן גנוז מהם, וכן הוא בסודות התורה שאם היו מגולים היו הרשעים מרשיעים יותר, [ענין שפתי חיים מועדים ג, עמ' רלו, ביאור הדברים].

הקב"ה הסתיר סודותיו בפרשה כזו שרק הזוכה יראה

ממשין הרמח"ל וכותב "ותראה היאך הקב"ה סידר דברי תורתנו הקדושה, כי דבר כזה שהוא שורש כל העיקרים, כלל אותה בפרשה אחת קטנה, ששום אחד לא ישגיח עליה... ונבחין בזה... מה שהקב"ה הסתיר כך סודותיו בדרך שלא יראה אותם אלא מי שזוכה", כי דוקא בפרשיות שנראות פשוטות והלומד השטחי אינו מבחין בתוכן עמוק כל שהוא, שם הטמין הקב"ה סודות נשגבים כאלה, כי סודות צריכים להחביא במקום שלא עולה על הדעת לחפש, כך שרק מי שראוי יזכה להבינם, משל למה"ד, למי שרוצה לשמור מגנבים כסף או תכשיטים, ואם מחביאים בכספת או במקום מסתור יודעים הגנבים שעליהם לחפש ולחטט והם עלולים למצואם שם, אבל אם מניחים אותם במקום כמעט גלוי, כגון על השלחן מחתת לאיזה חפץ, במקום פשוט כזה לא עולה בדעת הגנבים לחפש, ולכן אינם מוצאים את האוצר. מסיבה זו גנו הקב"ה סודות גדולים במקומות פשוטים בתורה כדי שרק מי שראוי ימצא אותם.

(לט) ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זחב. כלומר בת עשיר שהיה כל ימיו טרוך לצרף זחב, והיה הזחב הולך בביתו כמים. ועל דרך המדרש: ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, היו האלופים האלה תולדות עשו כפשט הכתוב, והוא דעת רז"ל שאמרו: כולן ביוצאי ירכו של עשו הכתוב מדבר, והיו עובדי אלילים ובעלי זנות ושושר גדול, גם המלכים גם האלופים. וזהו שאמרו בבראשית רבה: ושם אשתו מהיטבאל, מטיבי אלוהות היו, והיו מטיבין עצמן לאלילים. בת מטרד, משהיו מטיבין אותה לבעלה אחר כך היו טורדין * אותה מבעלה. בת מי זחב, מן דעתרין * אמרין מהו דהבא מהו כספא, עד כאן. ומלמד שהיו תולדותיו של עשו רשעים. עוד יש בהם רמיוות לרועו של עשו לדורות, שכן אמרו במדרש: אלוף מגדיאל, זה רומי. [ובפרקי רבי אליעזר פרק ל"ח: בשכר שפנה את כליו * מפני יעקב אחיו נתן לו מאה מדינות משעיר ועד מגדיאל, ומגדיאל זה רומי, שנאמר: אלוף מגדיאל אלוף עירם, ע"כ. והוא שהתנבא עליו דניאל: ויתרומם ויתגדל על כל אל, ועל כן הוזכרו בשם מגדיאל מלשון גדולה וממשלה רבה, והוא העשירי באלופים האלה, שכן הוזכר דניאל: וקרניא עשר מנה מלכותה עשרה מלכין יקומו וגו', והענין שעתידין מלכוך על אדום עשרה מלכים והעשירי מהם ימלוך * רומי, ומרומי תתפשט מלכותו על כל העולם, והאומה הזאת סתם הכתוב ענינה ולא פירש לנו את שמה, וכן מצינו שהנביאים יזכירו גודל ממשלתה תמיד אבל לא יזכירוה בשמה, וכן מצינו בדניאל שהמשיל המלכות: האחד באריה, והשני בדוב, והשלישי בנמר, ולא הוזכר שמה של חיה רביעית רק שהוזכר בה: דחילא ואמתני ותקיפא יתרא ושנין די פרזל לה אכלה ומדקה ושאר אברגלה רפסה, וכן ישעיה ע"ה הוזכר: משא בבל, משא מצרים, משא מואב, וכשבא להזכיר זאת * אמר: משא דומה אלי קורא

באדום, שנאמר: ואלה המלכים וגו', הוא דכתיב: נחלה מבוהלת בראשונה, זו מלכות עשו שקדמה בבחלה קודם מלכות ישראל. ואחריה לא תבורך, ועלו מושיעים בהר ציון וגו'. ועל דרך הקבלה: ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, ירמזו על העולמות שברא הקב"ה במדת הדין קודם שברא העולם הזה, וקודם שתיגלה מלכותו בעוה"ז. זהו:

לפני מלך מלך לבני ישראל, ומכאן שהיה בונה עולמות ומחריבן עד שברא את אלו ושתף בהם מדת הרחמים, ולא אוכל לפרש כי הדברים נשגבים ונעלמים עומדים ברומי של עולם, ומדרך הקבלה הנאמנה אתה צריך לדעת כי אין הפרש בין פסוק היחוד, והוא פסוק "שמע" לפסוק "ותמנע", ואין הפרש בין פרשת "ואלה המלכים" ופסוק "ושם אשתו מהיטבאל", לפסוק "ויטע מלאך האלהים", ועשרת הדברות, כי הכל ענין אחד וקשור אחד. ויש לך להסתכל כי המלכים האלה הם ח' ועם האשה מהיטבאל הם ט', ויש לתמוה מה טעם להזכיר שם האשה במלך הוזהר יותר מבשאר המלכים הנזכרים בפרשה, ומי יתן וירענו האשה הזאת מי היתה שלא מצאנוה בכל התורה וזלתי במקום הזה, ומה התועלת המגעת אלינו כשהזכיר הכתוב את שמה, ועתה אשכילך ואורך הענין, ואומר תחלה: ב קרא שם המלך האחד הדר, ושם השני הדר, ושניהם מלשון הדר והדר שהם מדות, ופירוש, הדר בן בדר * יג מדות * הנכונות והנמשכות * מעשר ספירות, והמשכיל ימצא ודבר ידוע כי שלש עשרה מדות הן מנהיגות העולם השפל הזה שהוא עולם הבחינה ועל כן קראו * עזית, לפי שבו יצר הרע המעוות דרכו של אדם, ושם יצא משפט מעוקל לפי מחשבת הרואים, ואמר: וימלוך תחתיו הדר ושם עירן פעו, כי משם פורחות הנשמות, ועירן מלשון: עיר וקדיש, ושם אשתו מהיטבאל, המקבלת ממנו בקראת "מהיטבאל" לפי שהיא מדת טובו של אל, שעליה נאמר למשה: אני אעביר כל טובי על פניך, ונקראת גם כן אל, ונאמר למשה: בכל ביתי נאמן הוא, כי טוב האדם ביתו, וכשאמר "בת מטרד" הוסיף לפרש כי אשתו שהזכיר לא תבין בה אשה ממש, כי אם מלשון מדה: אלפים בת יכיל, ופירש עוד ואמר כי היא מטרדת המחשבה, כי ממנה היה סעותו של אחר שאמרו עליו חכמי האמת: קצץ בנטיעות, חוזר ופירש עוד כי היא מדה כלולה מרחמים ודין, וזהו שאמר: בת מי זחב. כלומר מדה של רחמים ודין, כי השכינה הנקראת בת כלולה משש קצוות שבהם רחמים ודין, עוד ידוע מחכמת לשוננו הקדושה כי אות

ושם אשתו מהיטבאל (ל"ז ל"ט)

* יש להקשות: למה נזכר שם אשת הדר? מה שלא נזכר בשום אחד משאר מלכים? ואולי אמ"ל: ע"פ משאחז"ל (ביצה ל"ב): "שלשה חייהם אינם חיים וכו' מי שאשתו מושלת עליו, עכ"ל. ובא הכתוב לומר שזה נכון אפילו אם הבעל הוא מלך, וכמו הדר.

16

Sicher Myssor

In order to answer this question we must gain a deeper understanding of the *modus operandi* of the יצר הרע:

א"ר אבא הוצר הנה דומה לליקטים שפוף שהיה יושב בפך שחך הרכבים. לכל מאן דעובר הנה אמר הב מה דעלה. עבר פקח אחד וראה שאין בו תוחלת לגזול לו כלום התחיל מכתתו (בראשית רבה כב:).

R' Abba said: The yetzer hara can be compared to a decrepit [man who posed as a] robber sitting at a crossroads and ordering whoever passed by to surrender his possessions, until a shrewd person walked by and saw that he was too feeble to rob anyone and beat him (Bereishis Rabbah 22:6).

Chazal have given us here the key to understanding the tactics of the יצר הרע. In reality, he is weak and impotent. His strength lies only in the pretense and illusion that he creates. When one realizes that the יצר הרע is but a fantasy, a mirage, merely the illusion of reality, then one can avoid being entrapped by him. Chazal (ibid.) also describe the יצר הרע as a dog who pretends to be asleep to distract the baker's vigilance, enabling the dog to grab a loaf of bread. Thus, the יצר הרע is described as someone who is too weak to openly confront the human being, but rather must wait to catch him with his guard lowered.

This profound understanding of the essence of the יצר הרע was revealed to Yaakov by the Angel of Esav when the two wrestled at the Yabok river crossing. After overpowering the Angel, Yaakov asked him, "הגידה נא שמך, Please tell me your name." He replied, "למה זה תשאל לשמי? Why do you ask for my name?" (Bereishis 32:30). By asking for his name, Yaakov was actually asking him to explain his essence (see Sforno). The 'name' of an entity defines its essence. This we learn from the fact that Adam's greatness expressed itself in his ability to give names to all living creatures, thereby defining their essence. This, then, gives us an understanding of the Angel's reply, "Why do you ask for my name?" The Angel of Esav was not posing a question, but rather giving a reply. "My strength lies in the fact that people do not pause to examine me more closely to know my name, my essence, for if they would, it would dispel the illusion that I present." Thus the Angel of Esav truly answered Yaakov's question as to his 'name.'

17

20 These are the sons of Seir the Horite who were settled in the land: Lotah and Shobal and Zibeon and Anah, 21 and Dishon and Ezer and Dishan — these are the chiefs of the Horite, the descendants of Seir in the land of Edom.

22 The sons of Lotan were: Hori and Hemam; Lotan's sister was Timna.

23 These are the sons of Shobal: Alban and Manahath and Ebal; Shepho and Onam.

24 These are the sons of Zibeon: Aiah and Anah — the same Anah who discovered the mules in the desert while he was pasturing the donkeys for Zibeon, his father.

P. Aron Feldman

18

Said Rabba bar Bar-Chanah: I saw Hormin the son of Lillith running along the battlements of the city wall of Mechuza. A cavalryman below, riding on an animal, could not keep up with him.

Once two mules were saddled for [Hormin] and stood on the two sides of the River Donag. He jumped from one mule to the other while holding two cups of wine in his hands, pouring from one to the other without a drop falling to the earth.

That was the day when things "rise to the heavens and descend to the depths" [Itehillim 107:26]; finally the King's men heard of [Hormin's doings] and put him to death.

(Bava Basra 73a-b)

ישלה וסנה וחסין

14

וכל ענינו של פרשת וישלח סובב והולך על קוטב זה. ובסוף הפרשה כאשר מונה וסופר את זרע עשו ואת אלופיו, ושהוריש את החוריי וזכה בהר שעיר, ושם מתבלט הצלחת עשו וכבוד עשור ורוכ בניו, דוקא מאלו הפסוקים יוצאים השמות שעל ידם תבוא ביטול עמלק. (עיי' רבינו בחיי שם). ואצל המלכים שמלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל, שזה מלמדנו על הצלחת עשו שקרמה להצלחת יעקב, לא נכתב מיתה אצל המלך השמיני הוא הרר. ולפי פשוטו נראה ביאורו שאילו הי' שמת הי' במשמע שהי' להם גדולה בשעתן רק שנפסק

כשמת המלך האחרון והתחילה הצלחת מלכות ישראל. אבל אינו כן, ולכן לא מת מפני שאו יתברר שמעולם לא נולד ומי שלא נולד בוודאי לא ימות. ומה שנוכח מיתה אצל שבעת הקודמים לו, הוא רק אחיזת עינים ונראה כאילו עשו הוא בגדולתו. אבל לעת התיקון יתברר שלא הי' ולא נברא, ומעולם לא הי' שום גדולה לעשו, והכל שיין ליעקב הגברי אשר קנינו עשו הוא כאמת קנינו של יעקב בני"ל.

וכן הוא אצל האדם הפרטי, אשר מתרוצצים בקרבו יעקב ועשו, יצ"ט ויצה"ר, ומריבים על מלכות עיר הקטנה הוא הגוף כמבואר בתניא (פי"ט). וכאמת אין שום מלכות להיצה"ר והלואי שהי' ניכר זה בעוה"ז, והוא שר"א, ושקר, ואחיות עינים וכו'.

וכשיעלו מושיעים לשפוט את הר עשו, לשפוט דייקא, ע"י משפטי התורה לפי שייכות ניצוצות וחלקי הנפש, ושפטו מה שיין ליעקב דהיינו חלק השכינה הקי ומה שיין לעשו דהיינו חלק הס"ם, או יתברר ע"י השופט מלך עלין כי "הייתה לך המלוכה". והי' לא כתיב כאן דמשמע לשון עתיד מכאן ולהבא, אלא והי'ה, הי'ה"ה למפרע לר' המלוכה מעולם, ואז יסר אחיות העינים של יושבי חבל ותתגלה זאת לעין כל בני"א.

15

עתיד

וישלה

אמונת

קיב

וכמו"כ בפרשה זו מובא ענין המלכים שמלכו באדום, אשר כפי' זו היא ענין התיקון. שכמלך השמיני לא כתיב מיתה, והוא המלך הר"ר

שהוא התיקון של תנוכה שהוא כחי' מהרר"ן מן המהרר"ן. וכמוכא בזה"ק שבפרשה זו מונח האור הגנוח כמ"ש "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". וזהו התיקון הגדול אשר משמות טמאים של אלופי עשו נעשה חלק התורה ושבים לרשות הקדושה. וקוראים פרשה זו בתקופת תנוכה, ומשמות הטומאה של אלופי עשו ואלופי החוריי נעשים אותיות בספר התורה, כלומר שנתגירו הניצוצות.

וע"כ פרשיות אלו שכתודש זה אשר הם בתוך שלשים יום שקודם החג, וביתור פ' זו שהיא הפרשה השמינית בני"ל, הם הכנה לימים הנעלים של תנוכה הבעלי"ש שבהם יורד הכסא הכבוד לעולם הזה. ואנו צריכים להכין עצמנו ולהטהר ולהתקדש, וכמ"ש כפי' זו "הסירו את אלהי הנכר אשר כתוככם וגו' וקומה ונעלה בית אל". ומה עלינו לעשות כימים אלו. עלינו להכין שמנים טהורים וך וכתית למאר, ופחילות טובות ומגורות מהודרות כלומר, עלינו להטהר ולהתקדש ע"י התמדה בתורה רגיעה בתפלה ע"י "נר מצוה ותורה אור", כדי שכשיגיעו הימים של חמדה, נזכה ונהי' מוכנים ועל ראשינו יהיו חמים נר מצוה ואור תורה. ויהי' שנוכח בקרוב שיעלו לציון מושיעים לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה והי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד.

The bestial, survival-oriented side of man has two aspects to its nature. The external aspect is the body with its nervous system; the inner aspect is man's primitive personality.⁷ Each of these aspects of the self is concerned with feelings: the body with physical sensation, the personality with emotions. Each one has a particular motivating force: the body reacts to stimulation of its nerve endings by seeking physical pleasure, and the inner self reacts to emotional stimulation by seeking prestige and ego gratification. Because they arouse man to activity, the Sages compare these stimuli to two cups of wine. Like an aperitif which stimulates one's appetite for dining, they are stimulants of physical and mental activity.

Hormin's life could be described, then, as a constant switch

from one cup of wine to another, from the cup of sensory excitement to the cup of ego gratification. Demanding constant pleasure as he does, the moment he has begun to derive pleasure from a sensory stimulus (the moment one cup of wine is full) he reminds himself of his ego needs and begins to set about fulfilling them (he pours the wine into the other cup). And then it is turnabout again: no sooner is his plan for securing prestige and glory complete than he begins thinking how to get more physical gratification. So passes the hedonist's life, pouring the wine from one cup to the other.

20 In the Sages' symbolism the two major impulses that motivate man — sensory stimulation and ego gratification — are compared to cups of wine. The activities and the ways of life which these impulses inspire are given a different symbol: they are compared to beasts of burden. Such animals carry out their masters' will, transporting them and their burdens to the appointed destination. Similarly, the life a man leads is the means which carries him to his goals.

Any animal could be a metaphor for human activity; but the activities of Hormin, inspired by his cups of wine, are compared to a mule. This is because mules are sterile, and Hormin's life, devoted as it is to providing an unending flow of pleasure for himself, is in the end also sterile; these activities cannot constitute a viable way of life.

* The sensation of physical pleasure was intended by its Creator to help man sustain his life. Pleasure was meant to drive man to remember to perform those acts necessary for his survival (such as eating for his personal survival and reproduction for the survival of the species), and to serve as an occasional grace note that adds joy to life. It was never meant to become an end in itself. When pleasure is used in any way other than was originally intended, the senses become numbed by overuse; the expected thrill does not come, and instead of joy, it brings only emptiness. On this follows an even worse feeling of depression as the dim feeling creeps over man that his true fulfillment cannot lie this way.

If despite all this man continues in his abuse of pleasure, then as the senses become jaded new frontiers of stimulation must be constantly discovered. To fill the aching emptiness new stimuli must continually be devised, even at the risk of bodily harm: alcohol, drugs, sodomy, bestiality, and so on *ad nauseam*.

21 But just as only so many variations can be played on one theme, so there are only so many pleasures that can be devised, and only a finite number of nerve-endings to be excited. Eventually everything seems the same, and even the offer of "something new" only invokes a sickening sensation of *déjà vu*.

As the body's capacity for physical excitement wanes, either through the numbing of the senses or as old age relentlessly sets in, it could be said that this mule can no longer carry a rider. A substitute carrier, the "mule" of ego satisfaction is increasingly employed instead. But all mules are sterile, and nothing will come of this second one either.

22 This mule, in fact, is in a sense worse than the other: it is the cause of the breakdown of social life. Individuals who live for prestige, wealth, and recognition are bound for conflict with everyone around them. A society which trains its members to live for such goals sets their courses from the start to collide with one another. The seeking of prestige breeds jealousy, jealousy breeds anger, and anger breeds strife, enmity, and the destruction of family, community, and ultimately an entire society.

In a prestige-oriented life, success is just as fleeting for those few who reach the top of the heap as it was for those who remained near the bottom. "He who has a hundred dinars wants two hundred, he who has two hundred wants four hundred . . . Man never dies with even half his heart's desires fulfilled."⁸ The more wealth and fame one has, the more conscious he is of what he does not yet have. He be-

comes more and more jealous of the power that others possess and less and less satisfied with what he has already acquired. Success paradoxically breeds failure; no great surprise, for this way of life is itself fundamentally paradoxical: it expects lasting satisfaction from a pleasure which by its very nature is transient. And so each fleeting satisfaction leads to more unhappiness. This mule is just as sterile as the first.

* Mules serve their masters while they live, but because they are sterile they are a species without continuity. A mule is the very paradigm of solid reliability, giving the appearance of rock-hard permanence; but when it is dead there is no colt to replace it. The image of two mules especially saddled for the performance perfectly suggests what Hormin's arena is; for the activities engendered by his cups of wine are sterile, offering nothing but the most transient benefit. If to the observer they appear viable, of lasting worth, then his perception is only superficial; for disintegration is inescapably woven into their very fabric.

23

1.9 THE RIVER OF WAX

... two mules [which] stood on the two sides of the River Donag...

If activities aimed at gratification of the pleasure drives are so clearly doomed to failure, how have they so successfully attracted most of mankind throughout history? The answer lies in man's power of fantasy. The imaginative faculty was created to enable man to picture situations which he cannot actually experience. It enables him to avoid pitfalls and to embark on paths of success — even to imagine the rewards that await the faithful servant of God. However, like every other human faculty it can be perverted if one allows the *yetzer hara* to gain the upper hand. Misused imagination becomes fantasy, the greatest enemy of man. Fantasy seduces man into believing that momentary pleasure is the solution to all his problems. It tells him that the glory he acquires will live forever, it persuades him to ignore the billions of humans throughout history who returned to dust and were forgotten.

* Donag, in Hebrew, means "wax," a stuff that appears to have substance and strength enough to build upon, yet after a slight exposure to heat it melts, and anything built on it falls. So it is the perfect symbol for fantasy, which man in his delusion takes for firm reality but which collapses upon exposure to objective truth.

➔ Thus Hormin saddles his mules for his dazzling acrobatic display on the banks of the River of Wax. For life is a river on which every elusive moment disappears as quickly as it comes into existence. If one wants to retain anything of the river one must reach out quickly and seize it to serve God before the river flows away forever.

24

Everything material is ephemeral; only those moments sanctified by Divine service are eternal. But Hormin, completely bemused with fantasy, fails to see the river for what it is. To him it appears static, solid, everlasting.

It is perfectly clear what will happen when the fierce, hot light of truth shines on Hormin's performance; but nothing is clear to a man sunk in fantasies. What more appropriate place, then, could be found for Hormin's mule-back juggling than the banks of the River of Wax?

25 STAVE FOR TRUTH - VI, 5 - PG 238

A person values things and people according to their importance for him. Let us compare the way we receive a person whom we happen to need very urgently and the way we receive someone for whom we have no particular need. [But Shammai said: "Receive everyone with a friendly face"!]'

* There are real needs and there are illusory needs. Some people live in a world of illusion. They do not distinguish between "real" existence and imaginary existence. As a result, all their needs are illusory, and similarly all their values. Why do people get so much pleasure from what they see in the movies? Because what they think is "real life" is also actually illusory. As a result, they consider the world of fiction as a real part of their lives, since the distinction between reality and illusion is blurred.

ESSENCE AND PURPOSE

A thing is real if its essence is connected to spiritual values. Without true essence, all that we consider to be "vital needs" are illusory. Without spiritual essence there is no need.

Kohelet stated: "There are riches kept by their owner

for his downfall."² This is when the riches serve illusory needs. For such a person, property is only "more worry"³ and money means only "the desire for more money."⁴

* "BREAD OF THE PRESENCE"

When the spiritual essence is present, all needs are real and all values are true. In the Holy Temple, twelve matza-loaves were arranged on the Table from Shabbat to Shabbat "before God."⁵ They represented the material sustenance of the twelve tribes of Israel. They were called *lechem ha-panim*, which should be translated as "Bread of the Presence."⁶

That the bread of Israel was kept "before God" means that our food and all our material needs are meaningful because they were required for the service of God. Everything takes on value and meaning in God's eyes that is associated with a spiritual purpose. And so it should be in our eyes, too.

26

One who remembers God in all his actions is said to be "standing before God." Such a person is always satisfied.

* One of the blessings in the Torah is: "You shall eat your bread in satisfaction."⁷ Our Rabbis explain: "You will need to eat only a little, but the food will be blessed within you and you will be satisfied."⁸ [Satisfaction is largely psychological. "The *tsaddik* eats to satisfy his appetite, but the belly of the *rasha*' is never full."⁹] Only one who has a spiritual essence and whose goals are spiritual is satisfied in this world. Since the affairs of this world have a spiritual import for him, all his values are true.

208

Nefesh Shimshon - Shabbos Kodesh - R. Pinus

27

And these are the kings who ruled in the land of Edom... and Bela died, and in his place ruled Yovav ben Zerach of

Basrah... and Baal Chanan ben Achbor died, and in his place ruled Hadar.⁴

These verses contain great secrets of the Torah. Much of the Ari z"l's writings are built on this passage. This seems strange: Why were these exceedingly holy matters communicated to us through verses recounting the history of Gentile kings?

Ramchal explains with an allegory. If a person needs to send an expensive diamond somewhere, what does he do? If he puts it in a fancy, attractive envelope, it's likely to be stolen. So he wraps it in an old rag, so no one will suspect there are valuables inside. This passage, says Ramchal, is one of the most important in the Torah. That's why it was hidden in the names of the kings of Edom. And what is the important teaching in this passage?

We cannot go into detail, but all the exiles are alluded to here. At the very end of the passage quoted above it says, "And in his place ruled Hadar," which alludes to the Melech HaMashiach, who, is called hadar. Mashiach has both "taste" and "scent," as does the esrog - which is called hadar. And Mashiach will rule in the end of days.

The commentators ask a strong question: How can Hadar be Mashiach? In Divrei HaYamim it says, "Hadar died."⁵ If Hadar is the savior of Yisrael, the Melech HaMashiach, how can it be that he died?

Mahari Saruk, one of the Ari z"l's disciples, answers as follows: "Moshe knew about the heartbeat; Ezra didn't know about the heartbeat." In other words, Moshe Rabbeinu, who wrote, "And in his place ruled Hadar," heard the heart beating. But Ezra HaSofer, who wrote, "Hadar died," didn't hear the heart beating. We will explain with an allegory.

28 Once there was a king who had a beloved only son. This son was more precious to the king than anything in the world. It happened that the son fell ill and the king sent for the leading doctors. They came, examined him thoroughly, and pronounced sadly, "Your Majesty, the child is dead."

The king heard the devastating news, and he prepared to call the *chevrah kaddisha*. But one doctor there, a great expert, said to him, "Before Your Majesty summons the *chevrah kaddisha*, I would like to examine the boy again."

This doctor had exceptionally fine senses. He put his ear to the boy's heart, listened for a few moments, and then exclaimed, "Your Majesty, I hear the heart beating. Your son is alive!"

The boy had fainted and was in such a deep coma that everyone thought he was dead. But this doctor had very fine senses and was able to find a heartbeat.

29

"Ezra didn't know about the heartbeat." He held that *Klal Yisrael* would one day be in such a deep coma that "*Hadar died*" — everyone would think the Jews were lost. Indeed, if we look around, we see that a large portion of the Jewish people is so far gone that it has never even heard the verse "*Shema Yisrael*." This resembles a state of death: "*Hadar died*." But "Moshe knew about the heartbeat." He listened carefully and said, "No, the heart is still beating. The *hadar* is not dead!"

What is this *hadar*? *Hadar* means "beauty." Judaism has beauty, as it is written, "*His palate is sweet, and He is all delight*."⁶ I remember when I was nine or ten years old, when my father was a rabbi in Williamsburg, Brooklyn, that on Simchas Torah I davened in the Satmar *beis midrash*. I pushed in along with the others to catch a glimpse of the Satmar Rebbe, *zt"l*. I was very moved by the sight of him — such *kedushah*, such beauty. And Judaism has a certain glorious beauty, known as *hadar*.

30

Nowadays as well, we Jews learn and daven, but not as our predecessors did. And the grace and *tzeniyus* of the Jewish mother of old is no more. Jews continue to exist, but the *hadar* has disappeared — "*Hadar died*."

Yet Moshe Rabbeinu discovered that the *hadar* is still alive. We can still bring back the simple beauty of *Yiddishkeit*.

31

I will describe what I see as the problem of *Yiddishkeit* as practiced today. There is a concept called *yeridas ha-doros*. We all believe we lack the greatness and depth of understanding that our predecessors had. *Chazal* described this phenomenon even in their days and pinpointed how they differed from their predecessors. For instance, in the Gemara we find Mar Ukba calling himself "vinegar, the son of wine," because he didn't maintain his father's holy practices.³

With this approach, let us try to understand what our generation is lacking, which a century or two ago most Jews had. Of course we cannot know exactly what it was like then, as we weren't there. But we do have a significant amount of information.

Nowadays, *baruch Hashem*, we learn Torah and keep mitzvos in a very *mehudar* way. Even the girls learn *hilchos Shabbos* and *hilchos berachos* in the Bais Yaakov schools. People learn a lot of Torah and are meticulous in their mitzvah observance. But there is one point we're missing: The way we do things is a little bit like *Yiddishkeit* without HaKadosh Baruch Hu. We tend to "leave Hashem out," so to speak. Let me explain.

I wish to emphasize that I am not speaking about our level of mitzvah performance. *Baruch Hashem*, the way we keep halachah is good and getting better all the time. For example, it seems to me that the matzos we eat are better and more *mehudar* every Pesach. This is a great blessing from Heaven. Our tefillin and mezuzos are also becoming more and more *mehudar* as time goes on. We are building more *yeshivos* and more Bais Yaakovs. This is not our problem.

32

There is another difference between us and our predecessors: One of the outstanding characteristics of the Jew throughout the ages was *simchah*. I once heard in the name of a certain linguist, a non-Jew, that no language in the world has as many expressions of joy as Hebrew has. In English there are only two or three words for "joy." But Hebrew has very many terms, among them: *simchah*, *gilah*, *rinah*, *ditzah*, *chedvah*.

Why? Because each group of people emphasizes the things

that are essential to their lives. For instance, in the Eskimo language there are six or seven synonyms for "snow." In English there is only one word for "snow," and so too in Hebrew. But the Eskimos have a lot of words for snow, because they live in snow. Thus they distinguish between dry snow, wet snow, cold snow, etc. But snow is not an essential part of our lives, so we don't need a lot of words for it.

* Jews throughout the generations lived in happiness and joy — it was an essential part of their lives. That is why Judaism has many words to express *simchah*. Why don't we feel this way? Because today we live in sadness. Our lives revolve around troubles, difficulties, and sadness. In our generation we try to create a false feeling of happiness by buying a new car, a new home, etc. We look for happiness but generally live in an atmosphere of sadness.

Just take a look at the young street people laughing raucously at the top of their lungs. What's that all about? It didn't used to be that way. Why do these young people laugh so boisterously these days?

My child once asked me the same question. I went downtown with him to buy shoes, and there were some people hanging around there doing nothing, laughing very loudly. "Daddy, why do they laugh so much?" he asked me.

I said to him, "Because they're so sad." Inside they're sad, so they need to laugh. All day long they look for something to make them happy, but they don't find it.

A person's soul, by nature, thirsts for something. When it doesn't get what it needs, it becomes hungry, and this feeling of lack makes a person sad. We should examine ourselves to see how much true *simchah* we really have. How much do we enjoy *Yiddishkeit*, Torah and mitzvos, and developing a relationship with Hashem?

34

Our relationship with Hashem is also somewhat "interpersonal." God is not a philosophical or theological concept — He's a real personality. He relates to us, and we need to relate to Him, too. He hears everything we say. He is happy or pained, so to speak. When a person does a mitzvah, it "compliments" Him. If a person makes a *berachah*, it's like saying "thank you" to Him. And it's the opposite if a person does an *aveirah*. We should treat Hashem with due care and respect: "You shall love your Friend as yourself."

Understanding this point is the heart and soul of Judaism. As Hillel said, "This is the whole Torah. The rest is commentary; go learn it."

Joy, Not Self-Sacrifice

That is why on Shabbos, a Jew must detach himself from everything going on around him and live with Hashem alone, like a *chasan* and *kallah* together in the *yichud* room.

This is not a matter of *mesirus nefesh*, of dedicatedly fulfilling Hashem's command without actually enjoying it. Rather, the goal is to live with Hashem in a spirit of gladness and enjoyment — to bring back the *hadar* of *Yiddishkeit*.

To understand this point, let us compare self-sacrifice with joy.

★ One of the three kinds of people over whom Hashem cries is, "He who cannot engage in Torah learning but engages in it."¹³ What does this mean? Why does Hashem cry over such a person? Simply speaking, it means as follows: This person cannot learn Torah, because he's so busy. But with *mesirus nefesh*, in a spirit of self-sacrifice, he puts aside what's important to him and learns Torah nonetheless. And Hashem cries over him because — why does he need *mesirus nefesh*? Why in the first place did he get so involved with other things that he needs *mesirus nefesh* in order to learn Torah? On the contrary, Torah should have been his main interest!

~ This is what Hashem is saying to the person who's too "busy" to learn Torah: Why is it that you can't learn Torah, but you can read a novel without even noticing the time going by?

This is the meaning of "Hadar died." That beauty was, but is no more. Once upon a time, Torah and *Yiddishkeit* were something enjoyable and sweet for Jews. Nowadays we do everything with *mesirus nefesh*. We're a generation that shows great self-sacrifice for Torah learning and mitzvos.

Where is the sweetness and enjoyment of *Yiddishkeit* that existed throughout the generations? When a Jew davened Ma'ariv every evening and said, "Ki heim chayeinu v'orech yameinu — for these are our lives and the length of our days," he felt the Torah was his life. Just as every person loves life, so he loved the Torah.

36 Let us bring back this *hadar*. When *Shabbos Kodesh* arrives, let us feel true Jewish *simchah* when we pick up a *sefer*. Let us learn Torah with desire and enjoyment. The same applies when we go to shul and have the wonderful opportunity to daven to Hashem. Let us restore the beauty of *Yiddishkeit*. And at the same time, let us reject all that belongs to the low, pitiful culture that surrounds us. We should feel disgust toward that which comes from the outside, understanding that it's not what Hashem intended for us. It's for them — not for us.

On Shabbos we enjoy three special meals. We eat more than during the week, and this is connected to the *neshamah yeseirah*, as we mentioned above. What is this all about? It comes to express our feeling of sweetness and enjoyment from *Yiddishkeit*!

★ On Shabbos we don't talk about *mesirus nefesh*. On the contrary, we derive immense pleasure from being Jews and having a real, live relationship with HaKadosh Baruch Hu.

Hashem has blessed our generation with unprecedented material abundance, but we still lack happiness. If *Shabbos Kodesh* doesn't give us happiness, we go looking for it in other places. Happiness used to be inside — the Jewish home was full of happiness, a Jewish child was full of happiness. People didn't have to go out looking for happiness.

We lack *simchah* because we look for it "out there." That's why it seems that "Hadar died," and the wonderful *hadar* we used to have has disappeared.

~ But Moshe Rabbeinu taught us that the *hadar* isn't dead. It lives on! And we can bring back the true Jewish *simchah* that comes with a real, live relationship with Hashem, for "His palate is sweet, and He is all delight."

Those who follow current events should be struck by a strange phenomenon. Somewhere in the Middle East, there is a tiny country, a small slice of land the size of a small state in the United States. You would think that this little state would interest no one, yet no country is featured in the news nearly as much as Israel. Now the world's obsession with Israel is based on the Palestinian conflict with Israel. But the Palestinian-Israeli conflict is also an enigma.

The reason for most world conflicts is usually obvious. Warring factions fight over huge expanses of territory or regions rich in natural resources. Israel is tiny; it has virtually no oil deposits or diamond mines. Why are the Palestinians so obsessed with taking over the land, no matter how much blood is shed on both sides?

Rav Yitzchak Hutner zt"l saw the answer to this question in the *pesukim* at the end of this *parashah*.

38

Members of both religions have been guilty of persecuting Jews in our long and bitter *golus* (exile). There is one clear difference between Arabs and Christians, however. Christians had us burned at the stake in *auto-da-fes*, gassed us in death chambers, and tortured us when we refused to convert to "the religion of love," but they never persecuted us with the express intention of gaining hold of our land. Arabs and Muslims, on the other hand, have always been obsessed with *Eretz Yisrael*. Their deadly obsession is absurd. Why do the Arabs invest so much blood and money into conquering a tiny, arid strip of land, when they own several huge countries with an abundance of natural resources, any of which could easily absorb the homeless population who have belatedly named themselves "Palestinians"?

† The answer, explains Rav Hutner, lies in the end of this week's *parashah*.

The Christian world does not see any intrinsic reason to try to take territory away from us for themselves, because Yitzchok made sure that Eisav had plenty of territory of his own. They were happy to live in their inheritance, "in their

settlements, by the land of their possession," and they saw no reason to take over our settlements.

39 Yishmael, on the other hand, was never given any land. Yishmael was banished from Avraham's household shortly after Yitzchak was born. He received no inheritance, no territory to call his own; all of Avraham's land went to Yitzchak. Where do Yishmael's descendants end up dwelling? "By their open cities and by their strongholds" (25:16).

→ The reason we suffer so greatly from Yishmael's descendants, explains Rav Hutner, is because they will never get over their resentment toward us, Yitzchak's descendants. No matter how much land they manage to appropriate — consider the fact that Saudi Arabia is several hundred times larger than *Eretz Yisrael* — they will always feel the sting of being sent off to nowhere.

~ We read the list of Edom's chiefs each year, without giving a moment's thought as to why the Torah goes to the trouble of telling us these facts. We read our daily paper, and fail to understand the Arab obsession with *Eretz Yisrael*. We may never have correlated two facts that seem so disparate. But Rav Hutner, with his keen insight, saw that current events can only be understood by viewing them through a Torah lens.